

Kafka, el nostre semblant

Parlar de Kafka és un ofici tenebrós. Potser com en cap altre escriptor de la modernitat s'hi ha estès al damunt una capa tan espessa d'especulacions imaginatives sobre l'estranyament i l'abjecció, sobre l'arquitectura laberíntica i tètrica del món. I tanmateix Pietro Citati, en l'assaig que recentment ha publicat *Quaderns Crema*, afirma: «És difícil entendre Dickens, no Kafka.» Les pàgines que segueixen és molt probable que despertin una gran enyorança de Dickens, de la seva escriptura simfònica i diürna, però ningú no podrà deixar d'estar d'acord amb Citati que la veu subterrània de Kafka, el turment callat de les seves criatures, és realment molt a prop nostre. Kafka mateix, l'elusiú, el pària, el solitari, el sofrent, no se'ns assembla més que el Dickens triomfal, homèric i loquaç? Ben mirat, algunes de les excèntricats de l'escriptor txec, com ara la seva debilitat pel menjar tou dels sanatoris, el desig creixent d'enterrar-se en un cau com un talp, o la incapacitat d'assumir el risc de lligar-se a cap persona viva, analitzades detalladament, no són pas símptomes d'una anormalitat menor que l'inesperat malestar que ens assalta davant d'una tovallola mal penjada al lavabo, suspesa d'una punta precària com el coll d'una gallina degollada. Tots tenim les nostres manies, tantes com Kafka, i algunes fins i tot coincidents. L'aversion a sorolls, per exemple, en especial si importunen la concentració d'algú que vivia per aquelles hores de recolliment a casa, tornant de l'oficina, per plegar-se a l'exigència desesperada de la seva literatura; ell, que tenia com cap altre, assegura Citati, «el do animal de l'escriptura».

Hi ha al contrari, en aquest llibre, que sense ser una biografia proveeix abundant informació sobre la personalitat de Kafka –algunes minúcies i tot que no alteren la melodia general de l'assaig, perquè hi ha autèntica música en el discurs absorbent de Citati, traduït amb magnificència per la gran escriptora secreta que és Anna Casassas–, més detalls que no pensàvem sobre la normalitat de Kafka: que tenia prou cura del cos per fer gimnàstica, nedar amb regularitat i exposar-se als beneficis de l'aire mig despullat; que mostrava de bona gana als amics el seu talent per a la imitació i, per tant, que a la seva tímida manera també podia ser jocós; que era reservat però, quan parlava, ho feia amb vigor i de vegades amb

«una gràcia irònica, una fantasia capriciosa». Ni tan sols a les fotografies resulta tan inquietant com solen suggerir les descripcions que el caracteritzen com una emanació de bromur dels seus personatges. Sovint, apunta un lleu somriure de suficiència, de seductor astut. És més misteriós que sinistre, potser també perquè la seva coloració d'indi mestís l'allunya de la representació grogosa i depriment del tuberculós convencional. Però aquest home corrent, potser només excepcional en la mirada,

un punt maníaca i possessiva, sentia com Karl Rossmann, el vagabund d'*Amèrica*, que només podia veure les coses des de sota, «com si estigués situat a la secció inferior de les coses», i s'anava convertint, com Gregor Samsa, en un animal ferit, un home degradat que ja declarava sense embuts: «estic àvid de solitud», «la meua natura és l'angoixa», «estic tot fet de punxes que se'm claven». És l'únic escriptor que ha gosat extirpar de l'alfabet una lletra i convertir-la en la més desemparada de totes. *K* és des de llavors la inicial de l'anonimat, o més exactament de la identitat abolida, però també la firma del mal, el segell demoníac de l'enigma. Quant que li devem a aquest home net exasperat i taciturn que es tenia per poca cosa més que un forat excavat a terra o una capsa de ferro a la qual algú hagués disparat un tret, «una estaca inútil, coberta de neu i de gebre, clavada de gairell en un camp regirat».

«És probable que sentim enyorança de Dickens, de la seva escriptura simfònica i diürna, però ningú no podrà deixar d'estar d'acord amb Citati que la veu subterrània de Kafka, el turment callat de les seves criatures, és molt a prop nostre»